

Nr 103.

Av herr **Kilbom m. fl.**, *angående effektiviserande av den tekniska forskningen.*

Insikten om och erkännandet av att allt bör göras för ökande av vårt folks försörjningsmöjligheter torde vara allmän. Att det skall ske genom bl. a. utbyggande av landets förädlingsindustri lär väl också stå utom diskussion. Den stegrade konkurrensen å olika exportmarknader, som medfört i olika länder mer eller mindre starkt verkande handelsrestriktioner, nödvändiggör också högsta möjliga förädling av våra naturrikedomar. Trots den glädjande utveckling, som särskilt å vissa områden ägt rum de senaste årtiondena, torde alltjämt mycket ännu vara att vinna. Från omdömesgillt håll hävdades nyligen att vi ifråga om förädlingen av våra skogsprodukter t. o. m. skulle befinna oss blott i början. Förvisso innehåller denna uppfattning icke så litet sanning. Även ifråga om utvinning och förädling av våra bergverksprodukter torde vi ännu, trots att vi här ha flerhundraårig erfarenhet att bygga på och utvecklingen hunnit ojämförligt mycket längre än ifråga om skogsprodukternas förädling, ha mycket att vinna. Samma lär vara förhållandet å andra områden av vårt näringsliv.

Förutsättningarna för oavbruten utveckling äro flera. Rikedom på skog, malm och vatten, tekniska anlag och högt upptriven yrkesskicklighet hos såväl arbetare som förmän och ingenjörer samt intresse för teknisk forskning är rikt för handen i vårt land. För forskning samt hantverksmässig och industriell drift ledigt kapital finns i stor omfattning, även om förvaltningen av detsamma icke alltid stärker tron på vilja att använda kapitalet på ett för hela vårt folk och på lång sikt lyckligt sätt. Villigt skall dock erkännas att en del privata företagare visar föredömlig framsyn och storartad offervillighet vid understöd åt forskning, som befordrar naturrikedomars förädling till högsta kvalitetsprodukter. Det ligger f. ö. i sakens natur att endast de största företagarna äga den ekonomiska styrka, som mera omfattande forskningsverksamhet förutsätter. Därmed är ingalunda sagt att inte medelstora och mindre företagare på ett ur det helas synpunkt lyckligt sätt skulle kunna befordra den tekniska forskningen. Ökade uppoffringar från privat håll överflödiggöra ingalunda samhällets insatser — regeringen har senast i årets statsverksproposition visat sig behjärta krav i senare avseende. Förvisso lär man även för framtiden kunna räkna med denna inställning.

Om vi så långt alltså ha anledning att med tillförsikt se framtiden an, så synes den uppfattningen vara välmotiverad, att en hel del ytterligare kan

göras ifråga om särskilt den från privat håll bedrivna tekniska forskningens *rationalisering* liksom ifråga om forskningsresultatens rationella *utnyttjande*. De allt talrikare förekommande, ja från de framsynta företagsledarna såsom nästan oundgängliga ansedda laboratorier i anslutning till olika industriella verksamheter äro av oskattbar betydelse för Sveriges näringsliv. Vederbörande, som gått i spetsen för deras upprättande och fortsatta verksamhet, äro förtjänta av hela nationens tacksamhet. I viss mening kan man kanske t. o. m. hävda, att den forskningsverksamhet, som bedrivs vid dessa "utbildningsanstalter", är av långt större betydelse för vårt lands ekonomiska liv än den som bedrivs vid våra statliga högskolor. Och ändå är säkert den frågan motiverad, om inte den här åsyftade forskningen liksom de vunna resultaten skulle kunna bli av ännu större betydelse såväl för respektive företag som för hela industrin och därmed för hela vårt lands ekonomi. Skulle m. a. o. inte mer vara att vinna på alla områden — exempelvis genom mycket snabbare resultat, mindre kostnader och tillförlitligare grundval för industriell drift — genom mera förbehållslöst utbyte av uppgifter om forskningarnas läge och om nådda resultat. Det är ingalunda visst att det företag, som bekostar dyrbar forskning för framställning av en ny produkt eller en ny arbetsprocess, har det största ekonomiska utbytet av att undersökningarna bedrivs bakom hermetiskt slutna dörrar och fönster. Enligt uppgifter från industriella ledare är hemlighetsmakeriet till övervägande skada. Den långt drivna konkurrenshänsynen bedrar visheten. Säkert är att ett för långt drivet hemlighetsmakeri i det långa loppet är skadligt för landet. I detta sammanhang synas några ord nyligen av statsrådet Engberg vara på sin plats. På tal om att resultat snabbare och riktigare nås av flera *i samverkan* än av en ensam, yttrade han: "Kunskaperna komplettera varann. Förslagen röna tillbörlig kritik. Uppslagen bli flera. Den ene råkar ge ett spår. Den andre kan fullfölja det. Den enes erfarenhetsområde behöver kännning med den andres. Så växer under otvunget samarbete den riktiga lösningen fram." Med hänsyn till de stora vinstehanser en rationalisering å hithörande område medför, borde det vara naturligt att de enskilda företagen själva genomförde nödiga åtgärder. Tillfölje ämnets ömtåliga karaktär och rådande misstänksamhet inbördes samt den hemlighetsfullhet, med vilken vederbörande omger sina forskningar och experiment, är sådant dock sannolikt uteslutet. Det kan därför ifrågasättas, om inte staten borde ytterligare ingripa på ett eller annat sätt såsom förmedlare mellan olika forskare, deras nådda resultat, ifråga om de vunna resultatens utnyttjande o. s. v. Självklara förutsättningar härför måste dock vara, att inga åtgärder fingo vidtagas som begränsade forskningens frihet eller utsikterna till ökat ekonomiskt utbyte. Varje som helst åtgärd i anförda avseenden skulle nämligen så långt ifrån uppmuntra till forskning och effektivisera forskningsarbetet att motsatsen blev fallet.

Med stöd av ovan anförda föreslås,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t ville anhålla om utredning angående möjligheterna för effektiviserande av den tekniska forskningen, inte minst för erhållande av billigare och snabbare resultat, samt för de vunna forskningsresultatens utnyttjande till hela landets bästa.

Stockholm den 17 januari 1939.

K. Kälbon.

Anders Paulsen,
Arlöv.

A. S. Fält.

Ruth Gustafson.

Verner Karlsson.

Carl Lindberg
i Stockholm.

Anders Andersson,
Falkenberg.

Blenda Björck.

Sigvard Cruse.

Olof Nilsson,
Göteborg.

A. Hermansson.

Carl Lovén.

Verner Hedlund,
Östersund.

Allan Andersson.
